

GLOBALNI ORGANIZOVANI KRIMINAL KAO SIGURNOSNA PRIJETNJA ODRŽIVOM RAZVOJU

THE GLOBAL ORGANIZED CRIME AS A SECURITY THREAT SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Edin Čolaković¹, Senta Čolaković²

SAŽETAK:

U ovom radu, pažnjaće se obratiti na prikaz opasnosti koju sa sobom nosi transnacionalni organizovani kriminal na globalnu sigurnost. Pokazati ćemo da *od svih vrsta kriminala, organizovani kriminal predstavlja najsoženiju i najopasniju vrstu kriminala u svakom društvu i jednu od najvećih globalnih sigurnosnih prijetnji savremenom čovječanstvu*. Ukazati ćemo da globalizacija pored toga što sa sobom donosi opštu demokratizaciju, i liberalizaciju trgovinskih i finansijskih aktivnosti, *u zadnja dva desetljeća, globalizacija sa sobom nosi opasnost po međunarodni mir i globalnu sigurnost u vidu prijetnji kao što su globalni terorizam i organizirani kriminal*. U radu će se posebna pažnja usmjeriti na prezentaciju opasnosti organizovanog kriminaliteta kao *aktuelnog problema u globalnom okruženju koji negativno utiče na održivi razvoj*. Također će se istražiti globalna opasnost transnacionalnog organizovanog kriminala u nerazvijenom svijetu, odnosno zemljama u razvoju, zbog izražene opasnosti i štete koju organizovani kriminalitet nanosi perspektivnom i prosperativnom održivom razvoju.

Ključne riječi : sigurnost, održivi razvoj, globalizacija, organizovani kriminalitet.

JEL Klasifikacija: K42, O17, P37, Q01,

ABSTRACT:

In this paper, attention will be paid to the presentation of the risks that carries with transnational organized crime in the global security. We will show that of all types of crime, organized crime is the most complicated and the most dangerous type of crime in any society and one of the largest global security threats to contemporary humanity. We point out that despite the fact that globalization brings with it a general democratization and liberalization of trade and financial activities in the last two decades, globalization brings with it a threat to international peace and security in the form of global threats such as global terrorism and organized crime. The paper will focus particular attention on the presentation of risk of organized crime as a problem in the current global environment that adversely affects the sustainable development. It will also explore the global threat of transnational organized crime in the developing world or developing countries, due to the extreme danger and harm inflicted by organized crime prosperativnom perspective and sustainable development.

Keywords: security, sustainable development, globalization, organized crime.

1 doc.dr.sc. Edin Čolaković, Ministarstvo finansija-PU F BiH, OOI Mostar, edin.colakovic.mo@gmail.com; Univerzitet modernih znanosti CKM – Mostar,
2 Senita Čolaković dipl.ecc, SO Mostar, savjetnik; senita.colakovic@yahoo.com

1. POJAM SIGURNOSTI

Za sigurnost možemo reći da je to proces, osjećaj, stanje odsustva nesigurnosti, odnosno postignuti nivo stanja mrežnih sigurnosnih odnosa bez opasnosti i prijetnji po čovjeka, društvo u cjelini i pripadajuće prirodno okruženje. Kroz koncept održivog razvoja, razvojem sigurnosti kao jedne od komponenti održivog razvoja, čovjek nastoji u društvu i pripadajućem prirodnom okruženju, obezbjediti stanje sigurnosti bez opasnosti i prijetnji. Obezbjednje globalnog stanja sigurnosti je kontinuiran i neizvjestan proces, pogotovo zbog rastuće nejednakosti između malog broja bogatih i velikog broja siromašnih u svijetu, što između ostalog prizilazi iz dominantne neoliberalne ekonomske misli koja generira nejednakost i nesigurnost velikom broju siromašnog svijeta današnjice. "Ozbiljne sigurnosne prijetnje i izazovi na početku 21. stoljeća i dalje postoje i rastu. Budući da izgledaju udaljene, raspršene, nezabrinjavajuće, kad ih se gleda pojedinačno, i tako umjerene u usporedbi s opasnostima nuklearne konfrontacije supersila ili rata između zemalja NATO i Varšavskog pakta, te opasnosti ne potiču onu brigu koja je potrebna da bi se osigurala potrebna sredstva. To može biti konačna tragedija sigurnosnih prijetnji 21. stoljeća: danas se te opasnosti uglavnom mogu savladati, ograničiti ili riješiti. Sutra to možda neće biti tako.(...) Popis je prijetnji poznat. Tu je proliferacija oružja za masovno uništavanje s više od dva tuceta država koje imaju kemijsko i biološko oružje i više od 40 zemalja s balističkim raketama. Tu je i globalni organizirani kriminal s resursima i tehnologijom daleko ispred one, koju imaju mnoge vlade, dok nacionalne i regionalne kriminalne strukture surađuju po svijetu, a ne natječu se međusobno. Tu je i terorizam, kojeg više ne podržavaju toliko države, koliko snažne vjerske, etničke i političke sile koje se protežu preko granica. Tu su i etnički sukobi koji dobivaju genocidne mjere na Balkanu, u Africi i drugdje. Tu su regionalni agresori, kao što smo vidjeli u Perzijskom zaljevu, a nedavno i u Africi. Zabrinjavaju i napetosti između Indije i Pakistana, zemalja koje su sada naoružane nuklearnim oružjem i balističkim raketama."³ Popis prijetnji se ovim ne završava, ali dalje bi popisivanje prevazišlo temu ovog rada. „Veliki nasilni sukobi se javljaju s velikom učestalošću u siromašnim i polako rastućim zemalja. **Iako postoje neslaganja o uzrocima sukoba, većina studija ukazuje na visoke rizike povezane sa siromaštvom, slabe državne strukture, loše upravljanje, ovisnosti o prirodnim resursima i horizontalne nejednakosti (nejednakost između politički relevantne skupine kao što su regionalne skupine ili etničkih skupina).** Pri tome, se ne osporava da je sukob nametnuti ogroman teret."⁴ Pojmovi kao što su sistem, društveni sistem, sistem sigurnosti su bitne teoretske osnove koje je neophodno prethodno definirati kako bi se teoretski na prihvatljiv i jasan način obradio pojam privatne sigurnosti. Talcott Parsons⁵ je izučavanje društvenih sistema zasnivao na akcionoj teoriji, koja se prema njemu odnosi na međusubjektivno djelovanje pojedinaca uokvireno normama, a motivirano ostvarivanjem ciljeva, reprodukcijom specifične kulture, adaptacijom materijalnim uvjetima okoline i integracijom zajednice; Prema njemu osnovne komponente teorije akcije su : socijalni sistem, ličnost i kultura. "Teorija sistema kao interdisciplinarna nauka svojim sistemskim metodološkim pristupom proučava sisteme kao cjelinu, njihovu strategiju i ciljeve razvoja, njihov odnos sa drugim sistemima okolinom, kao i ukupnost ostalih činilaca s ob-

3 IZVOR : http://www.nsf-journal.hr/issues/zbornik_s1/gates.htm

4 IZVOR : <http://www.mdg-review.org/index.php/sections/41-security-a-sustainab>

5 Izvor : Ahić Jasmin; Sistemi private sigurnosti, Fakultet za kriminalistiku , kriminologiju i sigurnosne studije, Sarajevo 2009, str. XXIII

zirom da se usistemima odvijaju diferencirane i koordinirane ljudske aktivnosti koje se odnose na različite oblasti saznanja iz raznih naučnih disciplina”.⁶ Sistem sigurnosti određuje se teoretski i na naučnoj ravni. Prema Jasminu Ahiću „Sistem sigurnosti definiramo kao dinamičan, složen i specifičan podsistem u razvoju svakog društva, čiji je osnovni zadatak da putem uspostavljenih institucija i operativno-profesionalnih i specijaliziranih organa i službi sa jasno utvrđenim pravima, obavezama i dužnostima i neophodnom kadrovskom i tehničkom opremljenošću, preduzima kompleks operativno-taktičkih i preventivno-represivnih mjera radiblagovremenog i uspješnog sprečavanja, otklanjanja i otkrivanja svih unutrašnjih i spoljnjih izvora ugrožavanja, a sve u cilju očuvanja i zaštite osnovnih društvenih vrijednosti, pridržavajući se ustavno-pravnih, zakonskih i etičkoprofesionalnih načela.”⁷

„Sam pojam sigurnosti potječe od latinske riječi „securitas“ što doslovno znači sigurnost, odnosno „securas“ što znači siguran, bezbrižan, pouzdan, neustrašiv, čvrst, zaštićen). U engleskom i francuskom jeziku uz pojmove istog značenja, „security“ odnosno „securite“ javljaju se i pojmovi „safety“ i „surete“ koji su za razliku od prethodnih, koji su vezani uz aspekte sigurnosti u odnosu na državu, naciju, političke i društvene odnose, vezani uz druge aspekte izostanka opasnosti kao najopćenitijeg određenja pojma sigurnosti. Iako postoji niz definicija o sigurnosti, nema najbolje ili one najjasnije, ali je razvidno razmišljanje Javorovića (1997), koji smatra da je sigurnost stanje i stupanj otpornosti i zaštićenosti od ugroženosti i opasnosti. To je dakle stanje u kojem je moguće normalno odvijanje svih prirodnih i društvenih, vitalnih i razvijenih (uobičajenih, dostignutih) funkcija i održavanje stvorenih, stečenih vrijednosti i kvaliteta. (...) Tijekom pružanja usluga iz djelokruga privatne zaštite, osnovna zadaća čuvara i zaštitara je zaštita imovine korisnika usluga u skladu s odredbama Zakonu o privatnoj zaštiti i ugovorenim obvezama. To obuhvaća mjere i radnje u sprečavanju počinjenja kaznenih djela, prekršaja i drugih štetnih događaja unutar štićenog objekta i prostora ili tijekom prijenosa i prijevoza vrijednosnih pošiljki i dragocjenosti. U skladu sa svojim zakonskim obvezama čuvari i zaštitari postupaju i tijekom drugih događaja. Zaštitari imaju posebnu ulogu kod osiguranja mjesta događaja do dolaska policije, kao i postupanja po zapovijedima policije nakon njenog dolaska, kako bi joj pomogli u daljnjem radu.”⁸ „Globalna sigurnost je sigurnost globalnog bića odnosno globalnog organizma (od čovjeka do svemira, od lokalne zajednice do međunarodne zajednice. Globalna sigurnost je vezana uz postojanje globalne ugroženosti, a to je ona ugroženost koja istovremeno ugrožava „globalno biće” odnosno globalni prostor i svaki njegov dio. To je sigurnost koja je, u odnosu na tradicionalno shvaćanje sigurnosti fokusirane na državu, bitno proširena i uključuje sigurnost ljudi i planeta. Povjerenstvo za globalno upravljanje (The Commission on Global Governance) je sredinom 1990-ih predložilo načela za određenje globalne sigurnosti.”⁹ Globalna sigurnost je ugrožena sa aspekta i u području egzistencije održivog razvoja, djelovanjem transnacionalnog organizovanog kriminaliteta. Postojanje i djelovanje organizovanog kriminaliteta na globalnom prostoru i na svakom njegovom dijelu koji se manifestuje u ostvarenju moći i kriminalne dobiti, predstavlja opasnu prijetnju cjelokupnom stanovništvu zemlje.

6 Izvor : <http://bs.scribd.com/doc/95870031/SIGURNOST>

7 Izvor : www.fknbi.edu/LinkClick.aspx?...en...

8 Izvor : <http://www.kvalis.com/component/content/article/110-privatna-zastita/707-djelatnost-i-ovlasti-osoba-koje-obavljaju-poslove-privatne-zatite>

9 Izvor : <http://hr.scribd.com/doc/85450766/Definicija-Sigurnosti-Seminar-Ski-Rad>

2. ODRŽIVI RAZVOJ, DEFINICIJE I ZNAČENJE

“Jedan od osnovnih koncepata ekonomike prirodnih resursa i životne sredine jeste koncept održivosti, ili održivog razvoja. Uprkos različitim interpretacijama koje se u literaturi mogu naći, ovom konceptu danas pripada centralno mesto u razmatranju drugoročne perspektive opstanka i napretka čovečanstva. Održivost, ili održivi razvoj, se javlja kako kao suštinski preduslov, tako i kao krajnji cilj efikasne organizacije brojnih ljudskih aktivnosti na Zemlji. (...) Brojne aktivnosti državnih i nevladinih organizacija širom sveta, dovele su 1992. do održavanja Konferencije UN o životnoj sredini i razvoju, UNCED u Rio de Janeiru. Na ovoj konferenciji usvojeni su bitni dokumenti: Okvirna konvencija UN o klimatskim promenama i Konvencija o biološkom diverzitetu. Sledeće 1993. osnovana je Komisija UN za održivi razvoj (CSD), sa prvenstvenim ciljem da nadgleda sprovođenje pomenutih dokumenata i drugih akata. Tokom devedesetih godina, značajno se širi broj organizacija koje imaju za cilj podsticanje održivog razvoja, među njima treba izdvojiti Komitet međunarodnih institucija za razvoj i životnu sredinu, CIDIE, te Institut za svetske resurse, WRI. Mnoge od postojećih međunarodnih institucija, na pr. Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj, OECD i Svetska banka, WB, počinju da intenzivno podstiču održivi razvoj.”¹⁰

U savremenoj literaturi se susreće mnoštvo različitih shvatanja pojma održivosti, te koncepta održivog razvoja. Moguće je klasifikovati sve definicije održivosti u pet grupa

U prvu grupu spadaju definicije koje kažu da se održivim smatra stanje u kome bilo korisnost, bilo nivo potrošnje, tokom vremena, ne opada. Robert Solow (1974) je prvi istakao zahtev za međugeneracijskom ravnopravnošću u uživanju prirodnih dobara, u skladu sa Rawlsovom teorijom moralne pravde. U poznatom radu iz 1974. Solow postavlja zahtev da svaka generacija ljudi mora imati podjednako pravo na ubiranje koristi od prirode, tj. životne sredine, te da samo obrazac privrednog razvoja koji to omogućava u toku neograničenog perioda vremena, može se smatrati održivim. Međutim, merenje agregatnog nivoa korisnosti donosi mnoštvo metodoloških problema, pa se kao donekle pogodniji za analizu javlja nivo potrošnje. Tako na pr. John Hartwick (1977, 1978) definiše održivost u smislu neopadajuće potrošnje čovečanstva, tokom vremena, te pokušava da utvrdi uslove koji to omogućavaju. Na taj način se dolazi do poznatog Hartwickovog pravila, o kom će biti više reči u narednom poglavlju. Da bi pomenuta dva kriterija održivosti bila identična, potrebno je uvesti neke vrlo restriktivne pretpostavke. Na prvom mestu, to da čitava privreda proizvodi jedno kompozitno dobro, tzv. jedinstveni agregatni output, zatim da nema rasta, te da se funkcija korisnosti u zavisnosti od potrošnje ne menja u toku vremena. Iz ovoga se može zaključiti da definicije Solowa i Hartwicka nisu istovetne. Donekle slična prethodnim je i definicija Završnog izveštaja Brundtlandove komisije (WCED 1987), koja kaže da je održiv razvoj onaj koji zadovoljava sadašnje potrebe, ne ugrožavajući mogućnosti budućih generacija da zadovolje svoje potrebe. Međutim, postavlja se pitanje šta se smatra prihvatljivim standardom zadovoljenja ljudskih potreba. Kako je na to pitanje nemoguće dati precizan odgovor, to se i ova definicija smatra nepreciznom.

Po drugoj grupi definicija, održivim se smatra stanje u kom se resursi koriste tako da buduće proizvodne mogućnosti čovečanstva ostanu očuvane. Ovakva definicija se nalazi u kasnijim radovima Solowa (1986, 1991), gde se iznosi nešto slabiji, ali analitički podobniji kriterijum održivosti. Imajući u vidu činjenicu da su preferencije budućih generacija za nas

¹⁰ IZVOR :www.policy.hu/pesic/GLAVA_1.pdf

sasvim nepoznate, te da je danas nemoguće razmišljati o nivou korisnosti koji će pojedini prirodni resursi pružiti budućim generacijama, Solow se opredelio da kao kriterijum održivosti istakne očuvane proizvodne mogućnosti. To znači da privredni razvoj ima šanse da bude održiv, uprkos u prošlosti utrošenim nereproduktivnim resursima, ukoliko smanjene zalihe resursa budu nadoknađene povećanom količinom i kvalitetom fizičkog kapitala, kao i nagomilanim intelektualnim kapitalom. Iz navedenog rezonovanja se da zaključiti da postoje značajne mogućnost supstitucije prirodnog, nekim drugim vidovima kapitala. Prema mišljenju Solowa i sledbenika (Dasgupta i 18 Održivi razvoj - Poglavlje 1 Heal 1979) proizvodni potencijal u bilo kom trenutku zavisi od količine dostupnih proizvodnih faktora. U proizvodne faktore pored ljudskog rada, ubrajaju se razni oblici kapitala. Oni se grubo mogu podeliti na: a) prirodni kapital, tj. prirodne resurse; b) fizički kapital (na pr. zgrade, oprema, mašine itd.), nastao investiranjem fondova akumulacije; c) ljudski kapital, u vidu zaliha stečenog znanja i iskustva, sa kojima pojedinci učestvuju u proizvodnim procesima; d) intelektualni kapital, kao naučni, tehnički i u najširem smislu kulturni potencijal kojim ljudsko društvo u određenom vremenu raspolaže. Isto tako, kapital se grubo može podeliti na prirodni, KN i čovekom stvoreni, KH, kapital u koji se ubrajaju forme opisane pod b), c) i d). Ovako se može izvesti globalna proizvodna funkcija $Q = Q(L, KN, KH)$. Da bi pomenuti kriterijum održivosti bio ispunjen, važno je da ukupna zaliha kapitala, dakle $KN + KH$, ne opada tokom vremena. Uslov za to je da postoji izvestan stepen supstitucije između različitih oblika kapitala, pre svega prirodnog i fizičkog, a naročito prirodnog i intelektualnog (Dasgupta i Heal 1979).

Treći koncept definisanja, održivim smatra ono stanje pri kom zaliha prirodnog kapitala ne opada u vremenu. Ovakva definicija održivog razvoja, prihvaćena od širokog kruga ekonomista, polazi od pretpostavke da su mogućnosti međusobne supstitucije različitih vrsta kapitala znatno manje, no što se ranije smatralo (Barbier i Markandya 1990). Šta više, kako se zalihe prirodnih resursa troše, mogućnosti supstitucije će postajati sve manje. Otuda proističe striktan zahtev za razvojem koji ne umanjuje zalihe pojedinih prirodnih resursa. Na ovakvom konceptu održivosti insistira UNESCO u svojim dokumentima. 19 Radmilo V. Pešić

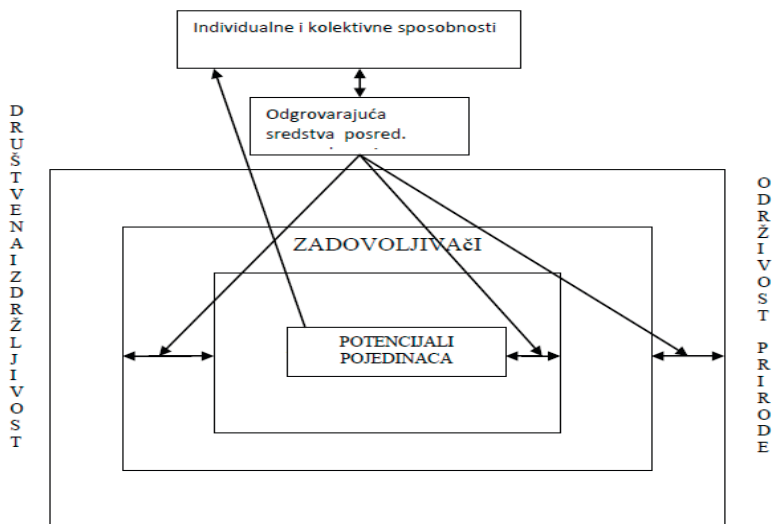
Po četvrtoj definiciji održivo je stanje u kom se resursi koriste tako da donose održivi prinos, ili prirast. Ovo tumačenje održivosti odgovara, pre svega, eksploataciji obnovljivih resursa. Ako bi se, pak, generalizovalo na sve moguće vrste prirodnih resursa, ovo gledište se neminovno sukobljava sa činjenicom da su resursi zapravo raznorodni, pa je i prinos koji daju nesamerljiv, usled heterogenosti.

Peta grupa definicija se zasniva na konceptu stabilnosti i uravnoteženja ekoloških populacija, u toku vremena. Naime, održivim se smatra stanje u kom je zadovoljen minimum uslova stabilnosti i uravnoteženja ekosistema. Stabilnost je svojstvo koje se odnosi na individualne varijable u sistemu, na pr. populacija šaranske ribe u reci Tisi se može smatrati stabilnom, ukoliko se posle akcidenta količina ribe vratila na raniji nivo. Uravnoteženje, pak, se odnosi na veličinu parametara ekosistema. Na primer, jedan ekosistem se smatra uravnoteženim ako parametri koji upravljaju odnosima između komponenata u sistemu ostaju nepromenjeni posle poremećaja. Uravnoteženje sistema se meri sposobnošću održavanja organizacije u toku i posle poremećaja. Dakle, sistem koji može da posle poremećaja ne doživi katastrofalne diskontinualne promene stanja, već zadrži raniji vid organizacije, smatra se da ima svojstvo uravnoteženosti (Perman, Ma i McGilvray 1996). Prema nekim

mišljenjima, ovo svojstvo je više izraženo kod složenijih ekosistema, mada ima i suprotnih stavova.

Autori Common i Perrings (1992) definišu sistem kao ekološki održiv ukoliko ima svojstvo uravnoteženja. Otuda sledi da se svako ponašanje koje umanjuje uravnoteženost sistema smatra neodrživim. Međutim, do saznanja da li je sistem uravnotežen ili nije, može se doći samo ex post. Naime, tek posle poremećaja možemo sa sigurnošću zaključiti kako se ekosistem ponaša, tj. da li je održiv ili ne.¹¹

Slika 1. Model HOR-a

Izvor: Zoran Trputeć

Humani održivi razvoj definiše se na sljedeći način. „HOR je svjestan, slobodan i participativni proces transformacije odnosa među ljudima i njih prema fizičkom okruženju (prirodom kao i od čovjeka proizvedenom), s namjerom da se svima pribavi legitiman i efektivan pristup proizvodnji i upotrebi materijalnih, kao i društvenih i okolinskih proizvoda i usluga koji su u svojoj ukupnosti uvjeti i pretpostavke punog procvata potencijala svih i svake osobe. Taj proces kako u svom obliku, tako i u sadržaju i značenju mora garantirati održanje života sadašnje i budućih generacija.

Drugim riječima, mijenjanje odnosa među pojedincima znači i mijenjanje odnosa među grupama, slojevima, klasama kao i među različitim društvenim zajednicama da bi se postigao puni procvat potencijala sviju i svakoga u uvjetima društvene izdrživosti i prirodne (ekološke) održivosti.“¹² Humani održivi razvoj promiče visok stepen održivosti u društvu koje kvalitetno funkcioniše. Humani održivi razvoj je takav stupanj održivog razvoja u kojima su međusobno izgrađene pozitivne povratne veze i rekurzivna stanja, u

11 IZVOR :www.policy.hu/pesic/GLAVA_1.pdf

12 Trputeć Zoran, Dizajn humanog održivog razvoja i ekonomski razvoj, Mostar 2007, Str.52

društvenom uređenju koje neprestalno teži uspješnom funkcionisanju društva i pojedinca, u skladnom prirodnom okruženju.

Stoga je “promicanje dugoročnog održivog razvoja jedan je od najvećih izazova s kojima se suočava nacionalne i lokalne vlade, privatnog i dobrovoljnog sektora i pojedinih građana. Održivost znači da:

- društveni i gospodarski prosperitet ne smije nagrizati njihove ekološke temelje, lokalno ili globalno;
- koristi i troškovi korištenja resursa distribuiraju pravedno, a
- buduće generacije ne pate kao rezultat današnjih izbora načina života.”¹³

Slabo zdravlje, siromaštvo, kriminal, uništavanje okoliša, bioraznolikost i klimatske promjene samo su neki od problema koji su rezultirali iz povijesnih neuspjeha vezanih za održivost. Mnogi od tih problema su međusobno povezani i potrebno je koordinirano djelovanje. Rješavanje problema iz održivog razvoja ima svoju cijenu, ali neuspjeh može dovesti u još veće troškove.

3. POJAM GLOBALNOG ORGANIZOVANOG KRIMINALA

Definicija globalizacije ima koliko i teoretičara globalizacije. MMF definiše globalizaciju kao „rastuću međusobnu ekonomsku zavisnost svih svjetskih zemalja, koju je stvorilo povećanje i raznovrsnost broja međunarodnih transakcija robe i usluga, kao i razmjena kapitala, te ubrzana i generalizovana tehnološka razmjena. Prema Josephu Stiglitzu globalizacija je „proces širenja i uklanjanja prepreka slobodnom tržištu” ili „globalizacija je u osnovi čvršća integracija znanja i naroda svijeta do koje se dolazi ogromnim smanjivanjem troškova transporta i komunikacija, kao i rušenjem vještačkih barijera za protok robe, usluga, kapitala, znanja i ljudi preko granica” (vidjeti Joseph Stiglitz, Protivrečnosti globalizacije, Beograd 2004.) Grupa autora Held, D.; McGrew, A.; Goldblatt, D.; Perraton, J za globalizaciju smatraju „...širenje, produbljivanje i uzbravanje međuzavisnosti u svim aspektima savremenog života od kulture do kriminala, od finansija do duhovnosti”. (vidjeti Held, D.; McGrew, A.; Goldblatt, D.; Perraton, J., Global Transformations: Politics, Economics and Culture, Polity Press, Stanford 1999). Ulrich Beck drži da “globalizacija podrazumijeva procese kojih je posljedica ta da transnacionalni akteri, njihove šanse za moć orijentacije, identitet i mreže potkopavaju nacionalne države i njihov suverenitet i međusobno se povezuju”. (vidjeti Beck Ulrich, 2003, “Virtuelni poreski obveznici”, u Globalizacija – mit ili stvarnost, Sociološka hrestomatija, Vladimir Vuletić)

Organizovani kriminalitet je globalni problem i još uvijek neistražen fenomen u potpunosti. Kod teoretskog i pojmovnog određenja posmatranog fenomena postoje različita shvatanja o suštini organizovanog kriminaliteta. Sa jedne strane postoje stavovi da je fenomen¹⁴ organizovanog kriminaliteta uslovno i nužno povezan sa političkim, državnim, policijskim, finansijskim odnosno sa dijelovima ili cjelokupnim državnim aparatom, te ako nema te veze nema ni organizovanog kriminaliteta. Drugi pak autori teoretski smatraju da organizovani kriminalitet postroji u svom ispoljavanju i bez uspostavljene veze sa državom i njenim tijelima.

¹³ IZVOR: www.audit-commission.gov.uk/.../sustainabledevelopment.aspx

¹⁴ Bratoljub Klaić, Riječnik strani riječi, Nakladni zavod MH, Zagreb 1990, str.419, Vidi pojam fenomen i fenomenologija.

U pogledu visoke suglasnosti brojnih autora oko ključnih karakteristika organizovanog kriminaliteta, na prvom mjestu je uopštena suglasnost, da se djelovanjem organizovanog kriminaliteta postiže glavni cilj koji se ogleda u ostvarenju moći i kriminalne dobiti bez obzira na činjenicu da li su ili nisu povezani sa državnim organima i organizacijama. Fenomen organizovanog kriminala široko je zastupljen u globalnom svijetu. Njegova dinamika rasta predstavlja opasnu prijetnju cjelokupnom stanovništvu zemlje, jer prijetnja postaje stvarnost kada organizovani kriminal u svojoj zadnjoj fazi djelovanja kroz ostvarivanje političke moći, kriminalnim strateškim djelovanjem nameće društvu egzistenciju jednog novog svijeta, koji je zasnovan na kriminalu.

Stoga je izučavanje fenomenologije organizovanog kriminaliteta, posebno novih oblika ispoljavanja, od bitnog značaja, pa je stoga teoretska analiza raznovrsnih pristupa organizovanom kriminalitetu važna, posebno sa aspekta prikupljanja saznanja o samoj suštini, pojmu, djelatnostima i obilježjima organizovanog kriminaliteta. „Analizom dostupnih shvaćanja u odnosu na sadržaj pojma organizovanog kriminaliteta, može se prihvatiti gledište da uglavnom, nisu sporni sljedeći elementi: postojanje dobro organizovane kriminalne organizacije, cilj vršenja krivičnih djela, i bogaćenje i stvaranje profita”,¹⁵

Izučavanje organizovanog kriminala je bitno i sa aspekta suzbijanja ovog društveno opasnog fenomena, pogotovo u cilju preventivnog djelovanja. Organizovani kriminal je poseban oblik kriminala, koji ima ekspanzivni trend i zauzima posebno mjesto u segmentu kriminalnih pojava uopšte. On je poseban oblik kriminala koja se brzo širi na cjelokupno društvo, djeluje od lokalnog, regionalnog, državnog i međudržavnog teritorija, u cjelokupnom globalnom svijetu, i sa tog aspekta nepoznaje državne granice ili bilo kakva državne režime. To je oblik kriminaliteta koji ima veliku moć prilagođavanja različitim društveno-ekonomskim uređenjima bez obzira na politička određenja i podjednako napada i siromašne kao i bogate zemlje širom svijeta. Organizovani kriminal se prilagođava naučno tehničkim dostignućima i saznanjima, te dosta vješto koristi različita znanja na ostvarenju svojih ciljeva. Organizovani kriminal je također suvremeni oblik kriminala, koji koristi različite oblike organizovanja i suvremene metode djelovanja, napredna znanja i veoma organizovano djeluje na ostvarenju svojih ciljeva. Organizovani kriminal u pozadini svojih ciljeva naročito teži za novčanom zaradom i ostvarenjem moći, odnosno dominacije, pa su metode djelovanja ovakvih kriminalnih organizacija zasnovane prvenstveno na sili, zastrašivanju, prijetnjama, ubistvima, otmicama kao i raznim drugim oblicima nasilja.

Organizovani kriminal, bez obzira na metod ispoljavanja, treba novac i moć. „Kao što je očito, dobit je glavna motivacija organizovanog kriminaliteta, te ga stoga možemo naći svuda gdje se obrće mnogo novca, gdje očekujemo velike dobiti i gdje je mogućnost otkrivanja kriminalnih aktivnosti veoma mala.”¹⁶ Dakle, organizovani kriminal možemo naći svuda gdje se obrće mnogo novca i gdje je mogućnost otkrivanja kriminalnih aktivnosti veoma mala,

U nsatavku, kroz različite definicije organizovanog kriminaliteta u cilju upoznavanja sa problemom organizovanog kriminaliteta, sa osvrtnom na teoretske definicije u nekim zemljama svijeta, teoretski ćemo se približiti suštini organizovanog kriminaliteta.

15 Marina Simović-Nišović, Otkrivanje i dokazivanje krivičnih djela organizovanog kriminaliteta u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2010, str.30.

16 Borislav Petrović, Bojan Dobovšek; Mreže organizovanog kriminaliteta, Sarajevo, 2007, str.15;

„Polazeći od oblika organizovanja (grupa, banda, udruženja, organizacija i sl.) unutrašnje ustrojstvo (hijerarhija, disciplina, zakon ćutanja, osveta i sl.) postavljenih ciljeva (prihod, stalan finansijski dohodak, stvaranje profita, političke pretenzije i sl.) i metoda djelovanja (korupcija, iznuda, zastrašivanje, nasilje, terorizam, i sl.) mogući su razni oblici organizovanog kriminaliteta.“¹⁷

Dakle, organizovani kriminal postoji kao društveno negativna pojava, i egzistira kao društvena opasnost koja se može ispoljavati kroz organizovanu kriminalnu grupu, kao i organizovano kriminalno udruženje i/ili djeluje kao organizovana kriminalna organizacija, ali se naravno može ispoljavati u tradicionalnom smislu organizovanog kriminaliteta kao mafija. Organizovani kriminal je dinamičan, prilagodljiv, ćvrsto drži matićnu lokalnu teritoriju, ali se ne zadržava samo na području koje kontroliše, već se širi i poprima regionalni, međunarodni ili pak globalni karakter.

Pod pojmom organizovanog kriminala razni autori daju različite definicije ove štetne društvene pojave. Interesantno je uočiti da nema jedinstvenog opšteprijhvatljivog teoretskog poimanja organizovanog kriminala. Međutim, iz dosadašnjih razlićitih pristupa izučavanja i razlićitog teoretskog definiranja organizovanog kriminala, moguće je uočiti najbitnije teoretske i praktićne pojmovne oblike koji određuju organizovani kriminal, kao opšti pojam. Naravno, nije cilj sublimirati sva znanja u jednu opšteprijhvatljivu teoretsku definiciju organizovanog kriminala, jer bi to moglo biti stvaranje određene teoretske dogme, ali je isto tako vrlo važno uočiti zašto u globalnom svijetu nema jedinstvene definicije organizovanog kriminala.

Jedan od tradiconalnih oblika organizovanog kriminaliteta je mafija. „Mafija su tajne grupe umešane u organizovani kriminal.. Obićno iz koje zemlje potiće i većina ćlanova iz ove grupe je iste nacionalnosti. Oni obićno teže da imaju monopol nad nezakonitim aktivnostima kao što su droga, trgovina oružjem, itd. Postoje razlićiti ćlanci i literatura o mafijskim grupama i njihovim aktivnosti. U literature, oni se uglavnom navede po redosledu njihovog uticaja u svetu organizovanog kriminala, kako slijedi:

- Ruska mafija

Ruska mafija je nastala u SSSR-u i sada ima uticaj u celom svetu. Ona ima između 300.000 do 500.000 ćlanova. Oni su uključeni u organizovani kriminal u zemljama kao što su Izrael, Mađarska, Španija, Kanada, Velika Britanija, SAD, Rusija, itd. Oni su takođe emigrirali u Izrael, Americi i Nemaćkoj pomoću jevrejskih i nemaćkih identiteta. Njihove aktivnosti uključuju droge i trgovine vatrenog oružja, bombaških napada, krijumćarenja, pornografija, Internet prevare, itd. Jedna od pravila su da nikada ne sarađuju sa vlastima. Ako bilo koji od ćlanova progovori kada bude uhvaćen, on će biti ubijeni prilikom otpušćanja. Od njih se plaše zbog vandalizam, terorizma, trgovinu organima i narućenih ubistava.

- Sicilijanska i Amerićka Cosa Nostre

Sicilijanska i Cosa nostra je relativno nova grupa. poćela je u Italiji. Uprkos time što se mladi mafija imaju veliku sposobnost da planira velike zloćine. Tu je uključeno u zašćitu rekete, droge i trgovine oružjem. Pored ovih ćlanova su saradnici koji nisu pravi ćlanovi. Ćlan će morati da prođu ceremoniju inicijacije gde će verovatno morati da ubijeo nekoga da dokaže svoje vrednosti. Svaki ćlan će morati da prate kodove ćutanja.

17 Mićo Bošković, Dragomir Jovićić; Kriminalistićka metodika, Banja Luka, 2002, str.474;

- Kolombiska Mafija

Kolumbijski narko-karteli su uglavnom formirana za kontrolu i trgovine drogom. Oni rade u mnogim zemljama. Oni imaju mnoge organizacije koje se bave političkim, vojnim i pravnim aspektima kartela. Važni karteli iz Kolumbije su Kali kartela Medeljin kartel i Norte del Valje kartela. Oni su takođe bili uključeni u mnogo otmica i terorizma

- Kineska mafija (Triads)

Kineska mafija se sastoji od mnogih kriminalnih organizacija koje se nalaze u Kini, Maleziji, Hong Kong, Tajvan, Singapur, itd. Oni su takođe veoma aktivna u Njujorku, Los Angeles, Sijetl, Vankuver i San Francisco. Njihov organizovanog kriminala podrazumeva krađe, naručena ubistva, trgovinu drogom, iznude, piraterija, itd. Oni su počeli u 18. veku ali su se zvali Tian Di Hui tada. Oni su takođe uključeni u kineskom falsifikovanja novca.

- Japanska Mafija (Yakuza)

Neki od članova su čak i celog tela sa tetovažama. Ona ima 110.000 aktivnih članova u ovoj grupi koji su od 2500 porodica. Oni su uključeni u zaštitu reke, uvoz necenzurisane pornografije iz Evrope i Amerike, prostitucije i ilegalne imigracije.

- Meksička mafija

Meksička mafija je veoma jaka u zatvorima u Sjedinjenim Državama. Počela je u kasnim 1950-ih da štiti zatvorenike od drugih zatvorenika i od oficira. Ova banda je takođe bio uključena u iznuđivanje i trgovinu drogom. Ona ima oko 30.000 članova širom Sjedinjenih Država. Ona ima 150 članova koji su zatvorima ovlašćenja da komanduje ubistvima i 2000 saradnika koji će izvršiti ove komande. Oni naplaćuju plati porez za zaštitu i oni koji odbijaju će biti ubijeni.

- Izraelska mafija

Izraelska mafija radi u mnogim zemljama u aktivnostima kao što su narkotici, trgovinu drogom i prostitucija. Vremena su se promenila, kao izraelska mafija je Jednim pogledom sa strahopoštovanjem i poznat po svojim patronatom, ali danas su nemilosrdni.

- Srpska mafija

Srpska mafija posluje u više od deset zemalja uključujući Nemačku, Sjedinjene Američke Države, Velika Britanija, Francuska, itd. Oni su uključeni u različite aktivnosti kao što su trgovina drogom, krijumčarenje, naručena ubistva, reketi, kockanje i velike krađe. On ima tri glavne grupe pod nazivom Voždovac, Surčin i Zemun koji kontrolišu manjim grupama. Trenutno postoji oko 30-40 grupa koje rade u Srbiji.

- Albanska mafija

Albanska mafija se sastoji od velikog broja kriminalnih organizacija koje se nalaze u Albaniji. Oni su aktivni u SAD i evropskim zemalja. Organizovani kriminal je vladalo u Albaniji još od 15. veka. U Sjedinjenim Državama i Velikoj Britaniji, oni rade sa prostitucijom, drogama, reket i poznati su za brzu upotrebu nasilja za osvetom.

- Jamajska mafija

Jamaican-British Yardies su Jamajci koji su emigrirali u Britaniju u 1950. Oni su bili uključeni u nasilje bandi i dobili ime da bude poznat kao Yardies. Organizuju zločine poput trgovine drogom i drugih krivičnih dela. Svi zločini podrazumeva upotreba vatrenog oružja upotrebe koji je strogo kontrolisan u Britaniji. ¹⁸ Takođe se predstavlja lista 10 najuspješnijih gangstera od 56 rangiranih, po broju osvojenih bodova prilikom rangiranja "Al Ca-

pone, Lucky Luciano, Pablo Escobar, John Dillinger, Carlo Gambino, Frank Lucas, Henok Johnson, Jesse James, Anthony Accardo, Griselda Blanco;”¹⁹

“Zaslugom okragizovanog kriminala, bezbroj života bude izgubljeno svake godine. Kampanja koju predvodi UNODC ukazuje da organizovani kriminal može destabilizovati države i čitave regione, podrivajući pomoć u razvoju u tim područjima i uvećavajući do- maću korupciju, iznuđivanje, reket i nasilje.”²⁰ Dakle, organizovani kriminalitet je postojeca globalna prijetnja koja može destabilizovati stabilan razvoj na globalnom nivou. On je stoga ogromana prijetnja za održivi razvoj u cijelom svijetu, a pogotovo je takva prijetnja izražena u nestabilnim područjima i zemljama u razvoju.

4. ORGANIZOVANI KRIMINAL KAO SIGURNOSNA PRIJETNJA

“U zadnja dva desetljeća glavnu opasnost po međunarodni mir i sigurnost predstavlja- ju tzv. „asimetrične“ prijetnje kao što su globalni terorizam i organizirani kriminal, prolife- racija oružja za masovno uništenje, nekontrolirane migracije i nestabilnosti koje pretežito izazivaju „neuspjele“ i „odmetnute“ države. Ti tipovi prijetnji generirali su novu paradigmu sigurnosti unutar koje se velika važnost pridaje humanitarnim, socijalnim, ekonomskim i ekološkim dimenzijama sigurnosti, s naglaskom na potrebu zaštite temeljnih ljudskih prava i sloboda. Ideja ljudske sigurnosti smjestila je pojedinca, a ne državu, u središte sigurnosne politike, što je rezultiralo značajnim obratom u razmišljanju o odnosu između suverenosti države i ljudskih prava. Značenje državne suverenosti je promijenjeno i više se ne pro- ma- tra samo sa stanovišta prava države već i njezinih dužnosti, kako prema međunarodnoj zajednici tako i prema njezinim građanima”²¹ Saznanja relevantnih organizacija su da “Međunarodne organizovane kriminalne grupe godišnje obrnu oko 870 milijardi dolara, što je šest puta više od ukupne zvanične razvojne pomoći, a zaustavljanje ove „prijetnje miru“ jedan je od najvećih globalnih izazova, saopštila je agencija UN. Za kriminalce su najunosniji šverc droge i falsifikovanje, saopštila je UN Agencija za narkotike i kriminal (UNODC) započinjući kampanju za podizanje svijesti o razmjerima prekograničnih kri- minalnih mreža. Međunarodne kriminalne grupe od šverca droge godišnje prihode 320 milijardi dolara. Veliku zaradu od 250 milijardi dolara donosi i falsifikovanje, dok krimi- nalci od trafikinga godišnje zarade 32 milijarde dolara, navodi se u izvještaju. Kriminalne grupe takođe nastavljaju da koriste i životnu sredinu. Šverc drvene građe u Jugoistočnu Aziju donosi zaradu od 3.5 milijardi dolara godišnje, dok krijumčarenje slonovače, kljo- va nosoroga i djelova tigra iz Afrike u Aziju donosi prihod od 75 miliona dolara. „Svake godine su pogođeni milioni žrtava usljed aktivnosti organizovanih kriminalnih grupa, a u jednom trenutku samo je trgovina ljudima pogodila 2.4 miliona ljudi“, kaže se u saop- štenju UNODC. Ukupna cifra od 870 milijardi dolara jednaka je 1.5 odsto svjetskog bruto domaćeg proizvoda, kaže se u saopštenju, i upozorava da kriminalne grupe mogu destabi- lizovati cijele regione. „Zaustavljanje ove međunarodne prijetnje predstavlja jedan od naj- većih globalnih izazova za međunarodnu zajednicu“, kazao je izvršni direktor UNODC Juri Fedotov. Jedan predstavnik za medije kazao je za Rojters da je ovo prvi put da je agencija napravila procjenu za međunarodni organizovani kriminal, služeći se unutrašnjim i spolj-

19 IZVOR: <http://shareranks.com/582,Top-20-Most-Successful-Gangsters>

20 IZVOR: http://www.monitor.co.me/index.php?option=com_content&view=article&id=3649:nova-globalna-sila-&catid=2495:broj-1137&Itemid=3726;

21 IZVOR: <http://www.google.ba/#q=globalni+organizirani+kriminal+sigurnosna+prijetnja&hl=hr>

nim izvorima UNODC, stoga nema podataka sa kojima bi se ove cifre mogle uporediti i na taj način utvrditi da li ovaj trend bilježi rast ili pad. U izvještaju se takođe pozivaju na podatke Međunarodne radne organizacije (ILO) o trgovini ljudima kao i na podatke o falsifikovanoj robi koje je prikupila Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD).²²

Različiti su oblici kriminalnog ispoljavanja, „ Od svih vrsta kriminala, organizovani kriminal zbog sposobnosti prilagođavanja datim uslovima i situacijama, uz mogućnost korištenja savremenih naučno-tehnoloških dotignuća u vršenju raznih ilegalnih djelatnosti predstavlja najsloženiju i najopasniju vrstu kriminala u svakom društvu i jednu od najvećih globalnih prijetnji savremenom čovječanstvu. Organizovani kriminal kao savremena sigurnosna prijetnja bez granica predstavlja opasnost današnjem stepenu razvoja civilizacije i njenim dostignućima i prepreku daljem napretku. Organizovani kriminal predstavlja prijetnju demokratiji, vladavini zakona, ljudskim pravima, stabilnosti, društvenom i ekonomskom napretku. Organizovani kriminal je izrazito štetna pojava za društva u bilo kojoj fazi razvoja, a posebno za ona koja se nalaze u fazi tranzicije i demokratskog preobražaja. On zadire u sve sfere društva, uništava živote i pričinjava veliku materijalnu štetu, produkuje i podstiče druge vrste kriminala, uzrokuje osjećanje straha i beznađa i narušava integritet i ugled državnih institucija i države u cjelini. Organizovani kriminal podrazumijeva vršenje krivičnih djela od strane organizovane kriminalne grupe ili njenih pripadnika. Pod organizovanom kriminalnom grupom podrazumijeva se grupa od tri ili više lica, koja postoji određeno vrijeme i djeluje sporazumno u cilju vršenja jednog ili više krivičnih djela za koja je propisana kazna zatvora najmanje tri godine ili teža kazna, radi sticanja, posredno ili neposredno, finansijske ili druge koristi.“²³ „Transnacionalni organizirani kriminal (TOC) predstavlja značajnu i rastuću prijetnju nacionalnoj i međunarodnoj sigurnosti, s groznim posljedicama za javnu sigurnost, javno zdravlje, demokratske institucije, i ekonomske stabilnosti širom svijeta. Ne samo da se kaznena mreže širi, one se također diversifikacija njihovih aktivnosti, što je rezultiralo u konvergenciji prijetnji koje su nekada bile različite i danas imaju eksplozivne i destabilizirajuće učinke.“²⁴ „Za razliku od tradicionalnog pristupa sigurnosti po kome su vojne prijetnje i subverzije najveće opasnosti po društva i države, danas su bezbjednosni izazovi, rizici i prijetnje „prije unutrašnji, nego spoljni i prije nevojni, nego vojni; prije dolaze od nedržavnih aktera, nego od suverenih država“. Danas dominiraju političke prijetnje, ekonomske prijetnje, čovjekom izazvane ekološke prijetnje i društvene prijetnje. Savremene pojave ugrožavanja bezbjednosti odlikuju brojne karakteristike. Neke od njih svojstvene su većem broju ugrožavajućih pojava: protivpravnost, nemoralnost, multikauzalnost, multimanifestnost, indikativnost, individualnost, dinamičnost, elastičnost, interaktivnost, (ne)mjerljivost, (ne)predvidivost, višestrukost standarda kvalifikovanja i tretiranja, destruktivnost, složenost i nedovoljna istraženost. Protivpravnost je protivnost pravnim normama pozitivnog međunarodnog i unutrašnjeg prava, a protivzakonitost je protivnost normama zakonskih propisa. Pojave ugrožavanja bezbjednosti su najčešće multikazualne, odnosno multifaktorske prirode, što je jedan od razloga njihove „imunosti“ na reakciju društva i sistema sigurnosti.“²⁵

Dakle, organizovani kriminal je najopasnija i najsloženija vrsta kriminala, koja izrazito štetno djeluje na društvo u bilo kojoj fazi razvoja. Organizovani kriminal je stvarna prijetnja

22 IZVOR: <http://www.vijesti.me/svijet/globalna-mafija-zaradi-870-milijardi-godisnje-clanak-83117>

23 IZVOR: <http://defendologija.wordpress.com/2012/01/15/organizovani-kriminal/>

24 IZVOR: <http://www.whitehouse.gov/administration/eop/nsc/transnational-crime/>

25 IZVOR: www.besplatniseminarskiradovi.com/.../Ugrozav...

konceptu održivog razvoja, jer negativno djeluje na elemente društvenog kapitala, što za posljedicu ima slabu vladavinu zakona, stagnaciju demokratije i opšte bezgranično, odnosno globalno ugrožavanje pozitivnih dostignuća civilizacije.

5. PREVENCIJA ORGANIZOVANOG KRIMINALA

Transnacionalni organizirani kriminala je problem koji utječe na zemlje širom svijeta. „Globalne, regionalne, nacionalne i pojedinačne ljudske potrebe za opstankom i održivim razvojem, našle su se na udaru sve savremenijih oblika kriminalnog organizovanja i djelovanja. Zajedničko interakcijsko djelovanje i približavanje sigurnosnom stanju bez opasnosti i prijetnji, kontrola kriminaliteta i drugih socijalno-patoloških pojava u svim sferama savremenih društvenih zbivanjima, na svim nivoima ljudske egzistencije, postaju osnova savremenog međunarodnog i institucionalnog djelovanja na provođenju utvrđene zakonodavne regulative, u cilju osiguranja globalne, regionalne, nacionalne, javne i pojedinačne sigurnosti.“²⁶ „Termin prevencija pragmatički je posuđen iz medicinskog vokabulara i prakse. U svom širem značenju profilirala su se dva osnovna sadržaja ovog pojma. Prvi od njih se odnosi na intervenciju kao primarnu formu prevencije. Ovajav pristup u osnovi je označio intervenciju prema određenim pojavama sa unaprijed propisanim sredstvima. Drugi sadržaj vezan je za prefiks pre koji označava prijevremenu reakciju, tačnije reakciju prije nego li se manifestira neželjena pojava. U latinskom jeziku, *praeventio* (*prae-venio, veni, ventum, praeventus, praevenire*) označava odrednicu i termin preteći, preticaj, preticati određenu pojavu, ili kako bi se moglo zdravorazumski izvesti predupređenje, prethodna zaštita, sprečavanje, izbjegavanje unaprijed. Još od davnog XV stoljeća u engleskoj socio-političkoj i kriminalno političkoj praksi upotrebljava se izraz *prevent* kojim se želi naglasiti svaki onaj sadržaj kojim će se u narednom periodu sprječiti kažnjiva ponašanja u užem smislu njihovog određenja. Iz prethodno navedene kategorijalizacije, možemo zapaziti da pojam prevencija u sebi sadrži ukupnost planskih, osmišljenih i organizaciono poduzetih mjera kojima se nastoji ukloniti ili barem smanjiti neposredni ili posredni uzroci kažnivih ponašanja (Horvatić, Cvitanović, 1999). Neki autori pod prevencijom podrazumjevaju samo onu vrstu aktivnosti koja se preduzima u pravcu sprečavanja kriminaliteta od strane javnosti, lokalne zajednice, organa i službi uopšte (Van Dijk, De Waard, 1991). S tim u vezi oni naglašavaju da prevencija podrazumijeva ukupnost svih mjera, sredstava i tehnika izvan okvira sistema krivičnog pravosuđa, koje imaju za cilj smanjenje različitih vrsta štete pruzrokovane samim izvršenjem djela, koje je država označila i inkriminirala u svom Krivičnom zakonu kao krivično djelo. (...) Cilj prevencije kriminaliteta je predupređenje čitavog niza različitih kriminalnih radnji kao što su: imovinski delikti, delikti u vezi s drogom, nasilnički delikti te, danas za javnost interesantani i medijski vrlo eksploatirani delikti organiziranog kriminala. Ovo apostrofiramo kako bismo shvatili da se radi o veoma sadržajnim oblicima i aktivnostima koje je teško obuhvatiti jednom mjerom ili jedinstvenim instrumentarijem, te da se sa tog stanovišta može govoriti o različitim vrstama prevencije kriminaliteta.“²⁷

²⁶ Čolaković Edin, Razvoj sigurnosnog menadžmenta kao modela, procesa i sustava upravljanja stresom, Conference theme: Stress management and safety, The European Society of Safety Engineers, pp. 1-12, UDC 005:613.62 Original scientific paper, ISBN 978-953-58000-3-3, Opatija, Croatia June, 2015, str.2.

²⁷ IZVOR: www.universitetaab.com/repository/.../Prevencija%20kriminaliteta.p...

U skladu sa odredbama Člana 31. UN-ove Konvencije za borbu protiv transnacionalnog organizovanog kriminala, Sarajevo, ("Službeni glasnik BiH", broj 3/02) regulisana je Prevencija na sljedeći način :

1. Države stranke nastojat će razvijati i ocjenjivati nacionalne projekte te ustanovljavati i poticati najbolje načine i politiku usmjerenu na sprječavanje transnacionalnog organiziranog kriminaliteta.

2. Države stranke nastojat će, u skladu s temeljnim načelima njihovog domaćeg prava, smanjiti sadašnju i buduću mogućnost da organizirane zločinačke grupe sudjeluju na zakonitim tržištima s korišću koja je rezultat njihova kriminalnoga djelovanja, tako što će primjenjivati odgovarajuće zakonske, administrativne i druge mjere. " Savremena kriminalna politika nastoji da društvenu strategiju suprotstavljanja kriminalitetu postavi na određenim principima koji međusobno ne bi trebalo da su protivrječni bez obzira na to što sami po sebi, sadrže različite segmente društvene stvarnosti. Polazeći od cilja kriminalne politike, koji je usklađen sa aktuelnom i realnom političko-ekonomskom, socijalnom i kulturno-historijskom osnovom, i koji je usmeren ka što uspješnijem suzbijanju i sprječavanju kriminaliteta, sasvim je izvjesno da je kriminalnu politiku nužno prethodno definisati, odnosno sagledati i njena osnovna načela. Samim tim, načela prevencije kriminaliteta su u uskoj vezi sa osnovnim načelima kriminalne politike, odnosno osnovna načela prevencije kriminaliteta nemoguće je sagledati nezavisno od načela kriminalne politike, budući da su ona u velikoj mjeri usklađena, tj. podudarna. Razlike naravno proističu iz odnosa osnovnih komponenti kriminalne politike: krivičnopravne represije i društvene prevencije kriminaliteta.

Osnovni PRINCIPI (NAČELA) prevencije kriminaliteta su:

- načelo zakonitosti,
- načelo legitimитета,
- načelo institucionalnosti,
- načelo individualizacije,
- načelo interakcije,
- načelo humanosti.

Sasvim je izvjesno da sva ta načela, pojedinačno i u zajedničkom djelovanju, imaju smisla samo ukoliko ispunjavaju osnovni kriminalno-politički cilj koji se sastoji u uspješnosti suprotstavljanja kriminalitetu, i to, naravno, pod uslovom zakonitog, humanog, legitimnog postupanja, uz potpuno očuvanje osnovnih ljudskih prava i sloboda.²⁸

Preventivno djelovanje je sastavni dio borbe protiv organizovanog kriminala. Konvencijom za borbu protiv transnacionalnog organizovanog kriminala na globalnom nivou donešeni su važni zakonodavni okviri koji se mogu primjenjivati u svim dijelovima svijeta, a koji predstavljaju važne ujednačene zakonodavne alate u suprotstavljanju organizovanom kriminalitetu. Jedan od bitnih alata u borbi protiv organizovanog kriminaliteta je " oduzimanje cjelokupne imovine stečene kriminalnim radnjama", kao i imovinske koristi koja je stečena od imovine iz kriminalne sfere.

28 IZVOR: www.universitetiaab.com/repository/.../Prevencija%20kriminaliteta.p...

6. ZAKLJUČAK

U ovom radu potvrdili smo da je globalizacija nezaustavljiv proces, bez obzira na probleme sigurnosnog funkcionisanja. Stav pristalica globalizacije i njihovih tvrdnji da se radi o procesu koji doprinosi smanjenju siromaštva, povećanju životnog standarda, ili na suprotan stav protivnika globalizacije, i njihov stav da globalizacija smanjuje broj radnih mjesta, doprinosi produbljivanju jaza između bogatih i siromašnih, jasna je činjenica, da je globalizacija proces koji traje. U procesu globalizacije koncept održivosti ili održivog razvoja danas pripada centralno mesto u razmatranju drugoročne perspektive opstanka i napretka čovečanstva. Održivost, ili održivi razvoj se javlja kao suštinski preduslov, i kao krajnji cilj efikasne organizacije brojnih ljudskih aktivnosti na Zemlji. Prednosti, ali i problemi funkcionisanja globalizacije su raznovrsni. U radu je ukazano na sigurnosnu opasnost koju sa sobom nosi transnacionalni organizovani kriminal. Pokazali smo da od svih vrsta kriminala, organizovani kriminal zbog sposobnosti prilagođavanja datim uslovima i situacijama, uz mogućnost korištenja savremenih naučno-tehnoloških dotignuća u vršenju raznih ilegalnih djelatnosti, predstavlja najsloženiju i najopasniju vrstu kriminala u svakom društvu i jednu od najvećih globalnih sigurnosnih prijetnji savremenom čovječanstvu. U ovom radu pokazali smo da globalizacija pored toga što sa sobom donosi opštu liberalizaciju trgovinskih i finansijskih aktivnosti u zadnja dva desetljeća sa sobom nosi opasnost po međunarodni mir i globalnu sigurnost u vidu prijetnji kao što su globalni terorizam i organizirani kriminal, proliferacija oružja za masovno uništenje, nekontrolirane migracije. Organizovani kriminalitet je dakle problem u globalnom okruženju koji negativno utiče na održivi razvoj. Globalizaciju ne treba shvatiti kao uniformirani proces, koji svodi sve ljude i sredine na isto oblikovanje i ponašanje. U takvom funkcionisanju transnacionalni organizovani kriminal se ugnjezdio i definitivno pronašao svoje mjesto i učvrstao svoje kriminalne pozicije pogotovo u nerazvijenom svijetu i/ili zemljama u razvoju, na štetu perspektivnog i prosperativnog održivog razvoja.

7. LITERATURA:

1. Ahić Jasmin; Sistemi private sigurnosti, Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, Sarajevo 2009,
2. Bošković Mićo, Dragomir Jovičić; Kriminalistička metodika, Banja Luka, 2002,
3. Čolaković Edin, **Razvoj sigurnosnog menadžmenta kao modela, procesa i sustava upravljanja stresom/ Development of safety management as a model, process and management system stress** Conference theme: Stress management and safety, The European Society of Safety Engineers, pp. 1-12, UDC 005:613.62 Original scientific paper, ISBN 978-953-58000-3-3, Opatija, Croatia June, 2015,
4. Klaić Bratoljub, Riječnik strani riječi, Nakladni zavod MH, Zagreb 1990,
5. Simović-Nišović Marina, Otkrivanje i dokazivanje krivičnih dijela organizovanog kriminaliteta u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2010
6. Petrović B., Dobovšek, B.; Mreže organizovanog kriminaliteta, Sarajevo, 2007
7. Trputec Zoran, Dizajn humanog održivog razvoja i ekonomski razvoj, Mostar 2007,
8. Izvor : http://www.nsf-journal.hr/issues/zbornik_s1/gates.htm
9. Izvor : <http://www.mdg-review.org/index.php/sections/41-security-a-sustainable>
10. Izvor : <http://bs.scribd.com/doc/95870031/SIGURNOST>
11. Izvor : www.fknbih.edu/LinkClick.aspx?...en...

12. Izvor: <http://www.kvalis.com/component/content/article/110-privatna-zastita/707-djelatnost-i-ovlasti-osoba-koje-obavljaju-poslove-privatne-zatite>
13. Izvor: <http://hr.scribd.com/doc/85450766/Definicija-Sigurnosti-Seminar-Ski-Rad>
14. Izvor : www.policy.hu/pesic/GLAVA_1.pdf
15. Izvor : www.audit-commission.gov.uk/.../sustainabledevelopment.aspx
16. Izvor: <http://www.skandalozno.com/10-najvecih-mafija-u-svetu/>
17. Izvor : <http://shareranks.com/582,Top-20-Most-Successful-Gangsters>
18. Izvor: http://www.monitor.co.me/index.php?option=com_content&view=article&id=3649: nova-globalna-sila-&catid=2495:broj-1137&Itemid=3726;
19. Izvor: <http://www.google.ba/#q=globalni+organizirani+kriminal+sigurnosna+prijetnja&hl=hr>
20. Izvor: <http://www.vijesti.me/svijet/globalna-mafija-zaradi-870-milijardi-godisnje-clanak-83117>
21. Izvor: <http://defendologija.wordpress.com/2012/01/15/organizovani-kriminal/>
22. Izvor: <http://www.whitehouse.gov/administration/eop/nsc/transnational-crime/>
23. Izvor: www.besplatniseminarskiradovi.com/.../Ugrozav...
24. Izvor: www.universitetaab.com/repository/.../Prevenција%20kriminaliteta.p...